

Slovenski dom

Stev. 98.

V Ljubljani, sobota 29. aprila 1939.

Leto IV

Hitler odgovarja svetu

Berlin, 29. apr. Hitler je v večeršnjem govoru povedal v glavnem naslednje:

Mož božje previdnosti

»Zahvaljujem se božji previdnosti, da me je povzdignila od neznatnega vojaka do voditelja nemškega naroda, ki je osvobodil Nemčijo brez prelivanja krvi in ne da bi kršil tuje pravice. V Veliki Nemčiji ni niti ene pokrajine, ki bi ne bila že prejšnje čase spadala pod Nemčijo.«

Versajske krivice

Po svetovni vojni je z versajskim mirom 115 milijonov ljudi nasilno izgubilo pravico o samoodločitvi, katero so jim vzel ponoreli politiki ter demokratični diktatorji miru iz Amerike in iz Evrope. Nemčija je zaradi tega padla v svojo najtemnejšo dobo. Versajski mir je do temeljev uničil svetovno gospodarstvo, ker je brez duše in razuma razkosal države, ki so spadale skupaj.

Prijateljstva

Po zmagi narodnega socializma je Nemčija hotela najprej urediti svoje razmerje s Francijo, ne iz strahu, marveč iz stvarnih političnih razlogov, in je lani res podpisala izjavo o nenapadanju. Take obvezne izjave je Nemčija dala velikim državam in si pridobila pri nekaterih nevtralnost: pri skandinavskih državah, Holandiji, Belgiji in Švici. Ni treba omenjati Italije, s katero večje Nemčijo najkrepkejšo prijateljsko vezi, niti Madžarske in Jugoslavije, s katerimi živi Nemčija kot s sosedi in prisrčnem prijateljstvom.

Uničenje ČRS — rešitev Evrope

Českoslovaška je bila umetna tvorba, ki naj bi ob vojni služila kot letališče za napade na Nemčijo. Ti napadi naj bi uničili nemško gospodarstvo. Českoslovaški so zaradi tega dajali vso denarno podporo in jo spremenili v trdnjavo. Nastopal sem v dolgih bojih med ČSR in Nemčijo kot branilec češkega naroda. Ko je bilo jasno, čemu naj Českoslovaška služi, je Nemčija morala to vprašanje rešiti in ga z lastno močjo ter uvidevnostjo češkega naroda tudi rešila.

Českoslovaška je bila mednarodno skladišče razstreliv za uničenje Nemčije, kar pričajo številke o vojnem materialu, ki je bil zaplenjen na Češkem.

Angleške in nemške koristi

Nemčija ne priznava angleškega nadzorstva nad sabo, niti angleškega obsojanja, kakor ona ne obsoja angleških ukrepov nikjer. Vedno sem se zavzemal za sodelovanje med Nemčijo in Anglijo, ker je obstanek angleškega svetovnega cesarstva koristen vsemu človeštvu. Spoštovanje do Anglije ne pomeni, da se mora nemški narod odreči lastnemu življenju. Dokler Anglija ni prepričana, da so poleg angleških tudi še nemške koristi, ni mogoče prijateljstvo med nemškim in angleškim narodom. Nemčija ni podložnica Anglije. Če bodo Angleži to mislili, bo Nemčija s svojo močjo in pomočjo prijateljev našla pot za zagotovitev svoje neodvisnosti.

Odpoved pomorskega sporazuma

Če Anglija uradno zastopa stališče, da je treba Nemčijo obkoliti in nastopiti proti njej, so s tem odstranjeni pogoji za nemško-angleški pomorski sporazum, kar je bilo danes Angliji sporočeno. Upam pa, da se bomo mogli izogniti tekmii v oboroževanju z Anglijo, in da bo Anglija začela nova pogajanja z Nemčijo. Kdor pa meni, da lahko napade Nemčijo, bo naletel na odpor v primeri s katerimi bi bilo neznatno vse, kar smo doživeli leta 1914.

Odpoved pogodbe s Poljsko

Poljska mora imeti svoboden izhod na morje, toda treba je urediti gdansko vprašanje. Nemčija je pred kratkim poslala poljski vladi ta predlog. Gdansk naj bi se vrnil Nemčiji, Nemčija naj bi dobila čez poljski hodnik cesto in železniško zvezo, ki bi bili njena last. Nemčija bi zato priznala vse gospodarske pravice Poljske v Gdansk, ji dala prosto luko in sklenila z njo zvezo v nenapadanju za 25 let. Nemčija, Poljska in Madžarska bi vzajemno jamčile za neodvisnost slovaške države. Poljska je te predloge v glavnem odklonila, odredila delno mobilizacijo in se zvezala z Anglijo proti Nemčiji, zaradi česar Nemčija odpoveduje dogovor, sklenjen s Poljsko leta 1934. Nemčija pa je še vedno pripravljena pogajati se za sklenitev nove pogodbe.

Hitlerjevo delo službi miru

Nedavna Rooseveltova spomenica pravi, da bo imela vojna težke posledice za bodoče rodove. Nemčija to ve, zato nikomur ne grozi z vojno. Roosevelt ima prav, ko trdi, da je vojna ali mir v rokah voditeljev velikih narodov. Rooseveltovi predlogi so lepi, toda če bi jih bila Amerika hotela izvajati, bi bila že nekako pred 20 leti preprečila krivice versajškega miru. Nemčija bi se bila že tedaj rada vsedla za mizo k mirnim pogajanjem, toda ravno Amerika je na vseh konferencah pokazala, da ji ni do pravične ureditve sveta. Ker Nemčija ne sprušuje Amerike za njene namene v svet, tudi ne ve, zakaj naj bi odgovarjala Ameriki za svojo politiko. Vse države, ki jih Roosevelt navaja, so izjavile, da se ne čutijo ogrožene po Nemčiji. Jaz sem Nemčijo, ki je toliko trpela od demokratičnih držav, dvignil, zedinil in oborožil ter po listih uničil mirovno pogodbo, največje nasilje, ki je bilo kdaj zagrešeno nad kakim narodom. Zgodovina me bo zato štela med moše, ki so dosegli največ, kar je mogoče. S tem delom sem najbolj služil pravici, napredku in miru človeštva!

Nemčija je odpovedala

pomorski sporazum z Anglijo in pogodbo o nenapadanju s Poljsko

V uradnem sporočilu o odpovedih pa sporoča Poljski in Angliji, da je pripravljena skleniti nove sporazume

London, 29. apr. o. Odpravnik poslov nemškega poslanstva, Kordt, je sinoči izročil angleškemu zunanjemu ministrstvu spomenico, s katero Nemčija odpoveduje pomorski sporazum z Anglijo iz leta 1935. Ta sporazum je določal, da sme celotni obseg nemškega vojnega brodograjskega znanstva samo 35 odstotkov celotnega obsega angleškega vojnega brodograjskega znanstva. Z dodatno pogodbo iz leta 1937 sta se Nemčija in Anglija sporazumeli, da bosta drug drugo sproti obveščali o pomorskih vojnihih delih.

Nemška spomenica pravi, da smatra Nemčija ta sporazum odsej za neveljaven, in sicer zaradi angleške politike, ki ima namen obkrožiti Nemčijo. Nemčija se bo držala samo še tistih določil sporazuma, ki govorijo o kakovostni omejitvi pomorskega oboroževanja. Nemška vlada je pa pripravljena začeti z Anglijo posvetovanja za nov pomorski sporazum, če Anglija to želi.

Spomenica poudarja, da je Nemčija sama od sebe rada priznala angleško pomorsko premoč, ko je leta 1935 dala pobudo za ta sporazum. Storila je to v misli, da bo angleška vlada ostala prijateljsko razpoložena do Nemčije. Nemčija se ni nikdar vmešavala v področja, kjer ima Anglija svoje koristi. Angleški politični koraki zadnjih tednov in pa pisanje angleškega tiska kaže, da je v Angliji prevladalo bojivo razpoloženje proti Nemčiji. Nedavna angleška poročila, po katerih mora Anglija začeti vojno proti Nemčiji zaradi vsake države, s katero bi se Nemčija zapela v spore, čeprav niso prizadele pri tem angleške koristi, kaže, da je angleška vlada s tem sama enostransko vzela veljavo pomorskemu sporazumu iz leta 1935. Izmenjava obvestil o pomorskem oboroževanju zahteva medsebojnega zaupanja, ki je pa zdaj uničeno. Nekaterih določil sporazuma se bo nemška vlada držala zaradi tega, ker hoče zadržati neomejeno tekmo v pomorskem vojnem oboroževanju.

Dne 3. junija t.l.

ob začetku ljubljanskega velesejma, bo izšla posebna številka »Slovenca« posvečena naši beli Ljubljani. - Ta številka »Slovenca« bo izšla v podvojeni nakladi. - Prihranite oglase za to številko »Slovenca«!

Sestanek zastopnikov Delavskih zbornic

Danes dopoldne ob 10 je bil v ljubljanski Delavski zbornici sestanek zastopnikov posameznih Delavskih zbornic iz vse države. Pri tem izrednem zasedanju so bili navzoči:

Kot zastopniki belgajske Delavske zbornice tajnik Ljubomir Mitčič, član uprave Velimir Simič in kot ekspert Zarija Popović.

Od strani ljubljanske Delavske zbornice Viktor Kozamernik, član uprave Stanek, kot izvedenci pa tajnik Hafner Andrej, podpredsednik zbornice Gaseer ter referent Franc Preželj.

Iz Zagreba: podpredsednik Ilija Sarapa, blagajnik Siletič Matija, kot izvedenec pa tajnik Pfeifer Josip.

Iz Novega Sada: predsednik zbornice Vasilij Beermir in tajnik Baško Spasić.

Iz Sarajeva: predsednik zbornice Peter Medić, član uprave Bečarevič Sadik in kot izvedenec tajnik Jovo Jakšić.

Iz Skoplja: predsednik Despotović Trifun in tajnik Milojevič Dragoslav.

Iz Splita: blagajnik zbornice Čedo Dobrič in član uprave Roje Ante, kot izvedenec pa tajnik Ivan Točič.

Od osrednjega tajništva Delavske zbornice v Belgradu: v. d. tajnika Ljubomir Mitčič in blagajnik Velimir Mihajlovič.

Dnevni red obsega tele točke:

1. Branje zapisnika seje od 24. in 25. marca.
2. Tajništvo poročilo, ki ga bo podal tajnik Ljubomir Pantič iz Belgrada o prevzemu svoje funkcije od bivšega tajnika Bogdana Kretiča in o stanju, ob katerem je posle prevzel.
3. Poročilo finančne kontrole o finančnem poslovanju osrednjega tajništva v letu 1938.
4. Razno. Pod to točko se bodo obravnavala najvažnejša vprašanja kot na primer predlog za spremembo in dopolnilo uredbe o skrbi za brezposelne delavce, sklicanje kongresa Delavske zbornice, izmenjava pravilnika itd.

Nova češka vlada, ki ji predseduje general Eliáš, je včeraj prisegla predsedniku dr. Hachr

Varšava, 29. aprila. o. Nemški poslanik v Varšavi je poljski vladi izročil odpoved prijateljske pogodbe, katero sta Poljska in Nemčija sklenili 1934. Odpoved je utemeljena s podobnimi razlogi kakor odpoved pomorskega sporazuma z Anglijo. Poljska se je pri zadnjih pogajanjih z Anglijo obvezala, da bo posredovala in pomagala Angliji v vsakem sporu z Nemčijo, tudi če bi ga zakrivila in izzvala Anglija. Nemško-poljska pogodba iz leta 1934, pa pravi, da se obe državi obpovedujeta sili za poravnavanje medsebojnih sporov. Novi poljsko-angleški sporazum — naj bo njegova končna oblika kakršnakoli — je treba smatrati kot pravo vojaško zvezo in še več kakor to: kot zvezo, ki je naperjena izključno samo proti Nemčiji. To dokazuje zgodovina tega sporazuma in sedanje politično delovanje Anglije.

S tem, da je Poljska stopila v to zvezo, je dala prednost obljubam od tretje strani, namesto zadržanemu miru z Nemčijo, ki bi ga bila lahko imela po mirni poravnavi vseh nerešenih vprašanj.

Nemška spomenica poudarja razliko med francosko-poljsko pogodbo in vojaško zvezo, katero nemško-poljski sporazum iz leta 1934 priznava in med to zvezo z Anglijo, s katero se je poljska vlada postavila v službo politike, ki jo vodi druga država, ki bi rada obkolila Nemčijo.

Naš zunanji minister o soglasju med Jugoslavijo in Nemčijo

Belgrad, 29. aprila. m. Sinoči ob 10. se je vrnil iz Berlina v Belgrad naš zunanji minister g. Cincar Marković. V Subotici je zastopnikom belgajskih časopisov dal izjavo, v kateri je poleg drugega dejal:

»Obisk, ki sem ga naredil dne 25. in 26. t. m. v Berlin, ko sem sprejel povabilo nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa, mi je nudil priliko, da prvič kot zunanji minister Jugoslavije stopim v stik s svojim odličnim tovarišem nemškim zunanjim ministrom, in da z njim razmotim vsa vprašanja, ki zanimajo naši dve državi. To je tembolj veselilo, ker je bil moj sestanek z Ribbentropom dejanska obnovitev naših zelo pristranih odnosov, ki izza mojega prejšnjega bivanja v nemški prestolnici, ko sem bil tam jugoslovanski poslanik in ko sem z njim sodeloval pri ustvarjanju jugoslovansko-nemškega prijateljstva. Zame je bil ta obisk tudi priložnost, da obnovim številne druge dragocene zveze, ki sem jih za svojega triletnega poslanikovanja v Berlinu imel s nemškimi vodilnimi krogi.

Zelo drago mi je, da lahko tudi pred jugoslovansko javnostjo poudarim prisrčno gostoljubje, na katerega sem kot zastopnik Jugoslavije naletel v Berlinu pri zunanjem ministru von Ribbentropu, kakor tudi pri vseh drugih uradnih zastopnikih velikega nemškega rajha.

Globok vtis je v meni zapustil tudi sprejem pri nemškem kanclerju Hitlerju, čigar izjave, polne simpatij do našega ljudstva in domovine so vam že odprej znane.

Na sestanku v Berlinu — kakor je to poudarjeno tudi v uradnem poročilu — je bilo znova potrjeno popolno soglasje med Nemčijo in Jugoslavijo glede vseh vprašanj, ki zanimajo obe državi.

Angleški odgovor Hitlerju:

Anglija je pripravljena dati Nemčiji enaka poročila kakor Romuniji

London, 29. apr. o. Poluradno poročajo, da je Anglija po večeršnjem Hitlerjevem govoru pripravljena ponuditi Nemčiji enako poročilo zoper napad s katerekoli strani, kakor ga je dala Romuniji in Grčiji. Možno je, da bo Anglija ta svoj predlog uradno sporočila Nemčiji.

Na odpoved pomorskega sporazuma od Nemčije odgovarjajo v angleških vladnih krogih na kratko, da ta pogodba ni temeljila na kakih določilih o tem, da bi se Anglija ne mislila zanimati za razmere na evropski celini in tudi ne na kakih izjavi, da Anglija priznava Nemčiji popolno svobodo v Srednji Evropi, kakor to namigava nemška spomenica.

Poveljstvo angleške vojne mornarice ni za sklenitev kakavega novega pomorskega sporazuma, ki bi določil medsebojno obveščanje o pomorskem oboroževanju. V vodstvu mornarice niso zaradi odpovedi nič vznemirjeni, češ da je bil sporazum odpovedan dejansko že s nedavnim nemškim sklepom, da bo Nemčija povečala svoje podmorniško brodograjsko na obseg angleškega podmorniškega brodograjskega. Odpoved za Anglijo ne pomeni nikake varnosti, saj je Nemčija doslej zaradi pomanjkanja surovin in denarnih težkoč dosegla komaj 17

Francovo mnenje o Hitlerjevem govoru pravi, da ne zapira vrat za pogajanja, da je bil umerjen in da v ničemer ne spreminja sedanjega položaja.

Nemčija zdaj ne bo mogla več očitati Angliji, da se hoče vojskovati z vojski drugih držav ter priznati svojim ljudem z vojno službo — pišejo nekateri francoski listi — ob uvedbi splošne vojaške dolžnosti v Angliji

Nemška politika do Poljske je bila vedno kar najbolj prijateljska in je še preveč upoštevala poljske koristi, kar zlasti dokazuje upoštevanje skupne meje med Poljsko in med Madžarsko. V enakem prijateljskem duhu je Nemčija želela rešiti edino vprašanje, ki je še odprto: vprašanje Gdanske. Poljska vlada pa je gladko odklonila vse predloge, ki so vsebovali najmanjše upoštevanja vredne zahteve. Z delno mobilizacijo je poljska vlada dokazala, da ne misli na prijateljski sporazum. Zaradi tega sklepa Nemčija:

1. Poljska ne mara porabiti prilike za pravično ureditev gdanskega vprašanja in dobiti končnoveljavno nemško poročilo za sedanje meje med obema državama, kar bi utrdilo sosedstvo in prijateljstvo med njima, marveč odklanja vse nemške predloge.
2. Poljska je sprejela politične obveznosti do tretje države, ki se ne ujemajo z duhom pogodbe iz leta 1934, s čimer je enostransko in svojevredno izpodbila veljavnost tej pogodbi.
3. Nemška vlada vseeno ne misli spremeniti svojega osnovnega stališča glede nemških poljskih odnosov in je pripravljena skleniti nov sporazum, ki bi pa moral temeljiti na jasnih obveznostih, veljavnih za obe strani.

slavijo glede vseh vprašanj, ki zanimajo obe državi. Za svojega dvodnevnega bivanja v nemški prestolnici in pri svojih razgovorih z nemškimi državniki sem mogel z zadovoljstvom ugotoviti, kako veliko razumevanje imamo v Nemčiji za našo domovino, ki mora v popolnem miru delati za napredek našega ljudstva. Prav tako sem se mogel tudi prepričati, kako čvrsta je njihova volja, da se med Jugoslavijo in Nemčijo ohranijo in negujejo odnosi dobre sosedstvene in medsebojnega zaupanja ter prijateljstva, kar tudi mi od svoje strani smatramo za eno temeljnih težav našega kraljevstva in za eno glavnih smernic naše zunanje politike.

Berlin, 29. aprila. m. Prišrčno prijateljstvo med Jugoslavijo in Nemčijo, ki ga je tudi kancler Hitler včeraj v svojem govoru poudarjal, prihaja do popolnega izraza tudi v nemškem časopisu. Nemški listi še vedno obširno poročajo o vseh razgovorih, ki jih je imel jugoslovanski zunanji minister g. Cincar-Marković v Berlinu, ter o njegovem odhodu iz nemške prestolnice. Naglašajo, da prijateljski odnosi, polno zaupanje med Jugoslavijo in Nemčijo ne temelje samo na razumnem ocenjevanju stvari, temveč tudi na obojestranskem spoštovanju, do katerega je prišlo v dobrih in težkih dneh. Jugoslovanski in nemški vojak sta ohranila največje spoštovanje drug do drugega. Od teh dni — pravi »Völkischer Beobachter« — je nastopilo pri obeh ljudstvih prepričanje, da ni med njima nobenih interesnih nasprotij. Nasprotno, lojalnost in uvidevnost sta upoštevali, da zedinjenje in edinstvo ni v nasprotju s potrebami drugega, temveč da istočasni naravni narodni razvoj pomeni najboljše pogoje za zdravo obnovo

Vesti 29. aprila

Močna Francija je jamstvo za mir. Odnosaji med njo in med Romunijo so na vseh področjih prišrčnejši, kakor so bili kadarkoli. Obisk v Franciji je bil informativnega značaja, je izjavil romunski zunanji minister Gaftencu včeraj v Parizu.

Nemčija je v svojih predlogih Poljski zahtevala, naj Poljska odstopi 25 km širok pas čez hodnik, na katerem bi Nemčija naredila novo železnico in veliko vojaško cesto, pišejo angleški listi.

Hitlerjev govor pomeni važen donos za pravičen mir. Bil je močan, toda umerjen in ne izključuje nikakih razgovorov — tako je mnenje italijanskega časopisa o večeršnjem kanclerjevem govoru.

Iz okolice ameriškega predsednika Roosevelta poročajo, da predsednik o Hitlerjevem govoru meni, da je nemški kancler v njem pustil vrata za pogajanja odprta za preš na široko. Roosevelt ne bo nanj odgovarjal v svojem jutrišnjem govoru.

V Baselu so se začele švicarsko-nemška pogajanja za ureditev obmejnega prometa in policijskega reda na Renu.

Italijanski zunanji minister grof Ciano bo po poročilih nekaterih evropskih listov sredi maja odpraval v Madrid

Kmetje! Proslavimo jubilej osvobojenja

Jutri se bodo v Celju zbrali tisoči slovenskih kmetov

Svoboda je razen zdravja največje bogastvo na svetu. To resnično izpričujejo vsi narodi, ki so se stoletja in tisočletja borili za svobodo, prelili zanj kri svojih najboljših sinov in niso odnehal, dokler niso raztrgali suženjskih verig ter dosegli zlato svobodo. Zakaj je svobodni narod more napredovati in po svoji volji ravnati svojo usodo.

Naš slovenski narod je bil nekdanji velik in svobodni narod. Od beneških ravnin pa skoraj gori do današnjega Dunaja ter od tirolskih snežnikov pa do ogrskih pustinj je segala slovenska zemlja, in tudi »morje adrijsko, bilo nekdanj je slovensko...« In še danes so ohranjeni zapiski o tem, kako so nekdanji Slovenci svoje vojvode ustoličevali.

Svobodni so bili naši pradedje. Toda svoje svobode niso znali ceniti. Ko je prišla nevarnost, se niso znali zanj boriti. Podali so se v oblast tujcem, ki so jim vzeli najprej politično svobodo, nato so jih kos za kosom oropali njihove zemlje, naš narod pa so z meči in biči prisilili, da jim je tlačenil in roboval. Prisilili so naše slovenske kmečke ljudstvo, da jim je zidalo mogočne gradove na strmih pečinah, odkoder so ga strahovali. Prisilili so ga, da jim je slovensko ljudstvo s tlako obdelovalo polja, katera so si izmed njihovih najboljših vzeli za svoja, prisilili, da so jim ubogi kmetje dajali desetino še od onih skromnih pridelkov, ki so jim zrastle na zemlji, katero jim je tuji graščak pustil.

Toda to še ni bilo vse! Slovenski kmetje so se morali učiti tujega grajščakovega jezika, slovenski kmetje so morali braniti grad pred turškimi napadi, medtem ko je njihove kože leto za leto požigala turška družala.

Najhujše pa so občutili naši pradedje svoj jarem zato, ker jim je bila odvzeta osebna svoboda. Slovenski kmet-tlačen ni bil v očeh grajščaka človek, temveč le blago, s katerim je storil, kar se mu je zljubilo. Kmečki človek se ni smel brez grajščakove dovoljenja ne preseliti ne poročiti, nobene stvari kupiti, ne prodati. Ni ga bilo mesta, kjer bi si moglo zatirano kmečko ljudstvo poiskati pravice, zakaj tudi edini sodnik mu je bil grajščak. In v tem času, ko je naše slovensko kmečko

ljudstvo ječalo v najhujši sužnosti, ko je bilo oropano vsake svobode — ravno v tem času so naši dedje spoznali in najbolj živo občutili, koliko je vredna svoboda in da brez nje ni življenja. To spoznanje in ta zavest jih je gnala v boj za svobodo za staro pravico, ki je bila od rodu do rodu ohranjeno sporočilo o nekdanji svobodi.

Pred devetdesetimi leti je slovenski kmečki stan po dolgih stoletjih tlačanstva spet dosegel svojo svobodo. Osvobojen je bil izpod grajščinske jarma, osvobojen tlake in desetine in v državi kot svobodni človek postavljen v isto vrsto z drugimi stanovalci.

Po grozni svetovni vojni se je naša kmečka svoboda izpolnila še z narodno svobodo. Postali smo svobodni državljani v svobodni narodni državi.

Vse te dobe iz zgodovine slovenskega kmečkega stanu bodo prikazane na kmečkem taboru v Celju z zgodovinsko igro »Slovenskega kmeta poveste«, ki jo je napisal za to priliko znani pisatelj Davorin Petančič in se bo izvajala ob taboru prvič. Pri tej igri, ki bo takoj po končanem taboru, sodeluje okrog 200 igralcev.

V nedeljo, 30. aprila, se bo vršil v Celju kmečki tabor v proslavo devetdesetletnice osvoboditve našega kmečkega stanu. Ta tabor mora postati mogočen dokaz, da se slovenski kmetje zavemo, da je svoboda za naš življenjski pogoj in očitni izraz naše trdne volje, da hočemo svobodo, ki so nam jo naši dedje priborili, tudi mi varovati in se zanj boriti.

Na kmečkem taboru v Celju moramo slovenski kmetje z deset in desetisočnimi glasovi, z udeležbo v slavnostnem sprejedu in na kmečkem taboru glasno klicati vsemu svetu:

Mi svoje svobode ne prodamo!

Mi si naše zemlje vzeti ne damo!

Mi naše vere in materinega jezika ne izdamo!

Slovenski kmetje! Vsi, ki čutite v sebi slovensko narodnost in kmečko stanovsko zavest, pridite jutri na kmečki tabor v Celje, da bomo z veličastno udeležbo pokazali, da smo slovenski kmetje svobode vredni, ker jo znamo ceniti, kajti tudi za nas velja:

»Kdor svobode ne ceni — ta je vreden ni!«

Občni zbor Osrednjega društva SPD

Ljubljana, 20. apr.

Včeraj zvečer je bil v dvorani Del. zbornice Ljubljani 46. redni občni zbor Osrednjega društva SPD v Ljubljani. Občni zbor je prišel sedanj predsednik društva g. dr. Josip Pretnar, ki je pozdravil navzoče zastopnike, predvsem zastopnika gospoda bana g. dr. Rateja, zastopnika vojaških oblasti, ljubljanskega župana, Zveze tujsko-prometnih društev itd., nato pa je predlagal vdanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu, gosp. banu, gosp. ljubljanskemu županu itd. V kratkem in jedrnatem govoru je predsednik nato opisal delovanje društva v preteklem poslovnem letu, njegove uspehe in težave ter se s toplimi besedami spomnil odličnih planincev, ki jih je bila ugrabila smrt med letom. Opozoril je na veliko delo, ki ga je društvo opravilo. Med njimi je pač največje adaptacija »Zlatoroga« v Bohinju, dogotovljena v lanskem jeseni. Poudaril je veliko nalogo, ki čaka društvo: pritegniti bo treba mladino, ki ji je prav v teh časih potrebna prava vzgoja, da bo v zdravju in ljubezni do domovine doraščala za svoje bodoče nalogo.

Tajnik g. dr. Brilej je podal poročilo, iz katerega je razvidno, da je šlo društvo ob koncu leta 1938. 3.149 rednih članov, poleg tega še 1.077 članov mladinskega odseka in 976 članov akademske skupine, tako da znaša skupno število 5.202 člana, ter je v primeri z letom 1937. napredovalo za 100 članov. Društveni odbor je imel skupno 48 sej, vsi odseki skupaj pa 124 sej, kar potrjuje izredno intenzivnost društvenega delovanja.

V nadaljnjem poročilu je omenil društveno odpravo v Dauphine ter v Šarplanino, dalje 70-letnico dr. J. Tominška ter 80-letnico dr. J. Kugyja, ki se ju je društvo spomnilo s primernimi darovi. Nato pa je prešel k delovanju posameznih društvenih odsekov. Iz poročila o gradbenem odseku je razvidno, da je društvo poleg adaptacije »Zlatoroga« izvršilo tudi vse polno manjših popravil raznih drugih postojank. Odsek za markacije je pridno delal v Julijskih alpah in Kamniških planinah, predvsem pa v ljubljanski okolici, kjer je markiral mnogo potov nanovo. Ta odsek pripravlja tudi zdajo seznama markiranih potov. Literarno-znanstveni odsek je redno izdal »Planinski vestnik«. Med letom je izdal »Priročnik predpisov in nasvetov«, katerega naklada je že skoraj pošla. Odsek pripravila je izdajo knjige o planinski flori. Katalog prvenstvenih vzponov in planinska terminologija. Priredil je tudi številna predavanja po radiju ter sodeloval pri razstavi slovenske knjige; priznanja je vredno zlasti tudi prizadevanje, naj bi se v Ljubljani ustanovil alpski muzej. Društveno knjižnica šteje 2019 knjig. Poseben napredek v preteklem letu beleži tudi foto-odsek, izredno agilen pa je bil tudi akademski odsek. Tajnik je zaključil svoje obirno poročilo z mladinskim odsekom, ki je bil zelo agilen kakor s predavanji

tako tudi z izleti. Poudaril je pri tem zlasti, da bi bilo zelo potrebno dovoljenje prosvetnega ministrstva, ki naj bi privolilo, da bi se smela na srednjih šolah ustanovljati posebna mladinska planinska društva pod vodstvom SPD.

Sledilo je obširno poročilo društvenega gospodarja g. Cesarja, iz katerega sledi, da se je v letu 1938 dvignil obisk planinskih postojank na 23.700 obiskovalcev, t. j. za 1860 več od lanskega leta. Društvena bilanca izkazuje 3.866.102.84 din prometa in 3.595.98 din dobička.

Vsa poročila so bila soglasno sprejeta, nadzorni odbor je našel društveno poslovanje v redu in predlagal razrešnico ter zahvalo upravnemu odboru, ki tako požrtvovalno vodi težavne društvene posle.

Lep večer v Unionski dvorani:

Akademski pevski zbor je pel mladini

Akademski pevski zbor je po svojem prvem letošnjem koncertu v veliki dvorani hotela Uniona in po imenitno uspelem gostovanju v Celju sponi priredil v Unionski dvorani koncert za mladino ljubljanskih srednjih šol. Ni treba še posebej podčrtavati pomena, ki ga ima v današnjih nemirnih, za silo in za zgolj gmojnimi pridobivanjem stremetičih časih, ko govor srovo peeti povsod izriva plemenito govorico duha — kakšen pomen ima v teh časih kulturna prireditve, ki skuša pritegniti v vzvišeni krog duhovnih lepote mladega, za vse dobro sprejemljivega človeka ter ga izrgati sicer slepečim, pa pogubnim uplivom zgolj zunanega, plehkega in brezobzirno robačnega učinka. Pesem dviga duha, pesem plemeniti erce, pesem navdušuje in očisti, ljudi razbija od neznosti do plamenčaste razvnetosti za dobro stvar. V boljši, lepši svet dviga ljudi, da pozabljajo na umazanega, krivičnega in nasilnega; dušo naroda, ki poje na usta skrivnostno razbijačih tvorcev razodeva v njenem bistvu. Smisel za lepoto in za pomen pelja samega, ki lajša erce in ga vodi na pot odrešenja, dviga in učvrščuje.

V današnjih časih je bilo nujno potrebno čudovito slovensko pesem predstaviti v njeni vzvišeni lepoti naši doraščajoči mladini; da ji učvrsti zavest, da ja navda z ljubeznijo do naroda, da jo vzpodbuja in bodri k plemenitosti in odločnosti.

Akademski pevski zbor se je na vse hvale vreden način zavedel pomena, ki ga imajo taki koncerti za mlado rod. Vedel pa je tudi, da je naši šolski mladini obiskovanje koncertov zelo oteženo, saj so te vrste prireditve zanje predrage. Zato je postavil za obisk svojega spončnega koncerta, ki je bil namenjen mladini, minimalno vstopnino.

363 zdrava brezbriznost. Zdelo se je, da preže tu na človeka nevidne in sovražne moči. Ni jih bilo mogoče videti, niti srediti. Toda nikomur niso dale miru, kdorkoli je prišel v njihovo območje. Nezaadržno začne vsak nekaj iskati, nove ljudi — družbo, vseeno kakšno, samo, da ne bi bil sam v Ameriki.

»Tole tukaj, kamor smo zašli, ni prijeten gorski poteček, gospod Adverso,« je rekel MacQuistom, zastopnik škotske tovarne za blago, ki je Kreoleom dobavljala obleke. Zdelo se je, da tudi ladja sama, ki se je usidrala ob ustju in ki je plavala van majhna in zapuščenca v somraku na brezkončni rumeni površini potrjuje njegovo trditve.

Naslednje jutro je bilo čisto in veselo. Oster južni veter je ladjo krepko gnal proti toku. Ko so bregovi prišli bližje, se je zableskotala daleč naokoli ravnina, polna jezer in svetlikajočega listja zelenih gozdov. Še dalje po toku navzgor so se prikazale izza vedno zelenih brastov s sivim mahom porasle hišice. Nekaj plantažnih čolnov je vzniki v daljavi kakor lesketajoči metulji. Na obali so videli dolge vrste voz, v katerih so bili vpreženi voli, ki so peljali po sipini in izginili v oddaljeni sladkorni plantaži. Mimo je priplula brez napetih jader španska bojna ladja z mogočno plapolajočo zastavo. To je bila edina ladja, ki so jo srečali na vsej sto milj dolgi poti globlje v deželo.

Druga dne popoldne je morala »Lothaler« križariti, da je lahko sledila rečnemu ovinku. Od daleč se je videl že New Orleans.

Antonio je splezal v jarnjarni koš. Mesto je ležalo v mesečini podolgem in počez okoli mogočnega rečnega ovinka. Sredi ovinka je bilo kakih tri ali štiri tisoč ravnih streh tesneje stisnjenih skupaj. Nato in tam je bilo videti gladko pročelje vojašnice ali pa samostana. Tudi je sledil opek trak raztresenih lesenih hiš v vrtovih in nato polja ter močvirja. Nekaj ravnih cest in vodnih tokov je držalo proti vzhodu, kjer se je videlo površje ravnine Lake Pontchartrain kakor svetlikajoč trak pare.

Sredina mesta je bila še obdana z napol propadlimi palisadami in zamočvirjenimi grobovi, ki so se končali v dveh zaključnih trdnjavah. Na njih je plapolala zlatordeča španska zastava. Sredi je bila postavljena baterija. Toda večji del mesta je že razbil vojaške okove in se širil prosto proti severu in proti jugu.

Uradni obisk bana dr. Natlačena v Mariboru

Ljubljana, 29. aprila.

Ban dr. Natlačen je na svojem nadzorovanem potovanju včeraj iz Marenberga odšel čez Vuhred v Ribnico na Pohorju. V Vuhredu in v Ribnici mu je bil prirejen navdušen sprejem, katerega so se udeležile vse krajevne oblasti, duhovščina, društva in velike množice ljudstva. Ban se je zahvalil za lep sprejem ter poudaril pomen ljubezni do domače zemlje in da države ter do njenega vladarja. Po ogledu obsežnih banovinskih del pri Ribnici, se je ban odpeljal čez Brezno do Sv. Ožbolta, od tam pa čez Falo, Selnico in Kamnico v Maribor, ki je bil ves v zastavah, zlasti pa Glavni trg. Pred magistratom je bana sprejel župan dr. Juvan z odličniki ter ga povabil, naj se udeleži slovesne seje občinskega sveta, kar je radevolje storil. Seje so se udeležili med drugimi mariborski škof dr. Ivan Tomažič, stolni dekan dr. Cukala, zastopnik poveljnika mesta g. Radovanovič, predsednik okrožnega sodišča Hudnik, poslanca Zebot in Kranjc, načelniki vseh mariborskih uradnih ustanov, ravnatelji šol itd. Župan dr. Juvan je imel pozdravni nagovor, za njim pa še škof dr. Tomažič, ki se je banu zahvalil, da je obiskal Slomskovo mesto, ter se hkrati zahvalil za razumevanje, ki ga je pokazal za potrebe lavantinske škofije. Zagotovil je banu, da duhovščina vse škofije zvesto ljubi slovenski narod in da je vdana državi in kraljevemu domu. Prosil ga je, naj to sporoči tudi na najvišjem mestu z željo, naj Bog varuje našo državo, našo kraljevsko hišo in

vlado ter vse ljudi, ki vodijo usodo našega ljudstva.

Za tem je govoril ban dr. Natlačen, ki se je za prisrčni sprejem toplo zahvalil ter poudaril, da v tej lepi manifestaciji, ki mu jo je danes priredil Maribor, vidi voljo Maribora, pokazati zvestobo in ljubezen do naše države, kraljevine Jugoslavije. Prihaja v Maribor v teh rešnih časih zlasti zato, da kot najvišji zastopnik državne oblasti javno pokaže, da se država za Maribor in za vso našo severno mejo zanima in da so ji ti predeli prav posebno pri srcu in da se naj vsi zavajajo, da so ti kraji — čeprav majhni — za vedno sestavni in neodstopljivi del naše jugoslovanske države. Obiskal je v teh dneh že mnoge kraje naše severne meje, zato da pokaže, da je obzorje nad nami popolnoma čisto in da je vsak strah neutemeljen. Zato lahko vsi mirno zaupamo v lepo bodočnost naše skupne Jugoslavije. Naj ta današnji obisk požiwi tudi v Mariboru in v vseh severnih predelih narodno zavest, državno zavest in vero v moč naše države, za katero smo še prav tako navdušeni, kakor smo bili v letih 1917—1918, ko smo manifestirali za majniško deklaracijo, in zopet bo naše mišljenje tako, da se nam ni bati nikogar, in nihče nas ne bo mogel zdrobiti.

Banov govor je izzval pri vseh navzočih vzharno navdušenje.

Danes ob pol 9 popoldne je prispel ban dravške banovine dr. Marko Natlačen v okrajno glavarstvo in začel sprejemati deputacije.

Ljubljana od včeraj do danes

Majčkeno aprila, starega, navihanega, ki se zdaj v soncu smeje, zdaj joče z dežjem, smo le dobili za konec, ko se poslavljamo od nas. Včeraj je včasih pokazal jasno nebo, pa spet zvelkel oblake na kup in nam postregel z drobnim dežjem, ki ni bil prav nič hud; le toliko je sitnil, da je ljudem potisnil dežnik v roko ter jim vrgel čez ramena površnik. Začel je, se usajal kakšne četrt ali pa tudi pol ure, potem pa se je spet oddolil za mir. Ozračje se je nekoliko ohladilo, malo blata se je napravilo po okoliških cestah, ki vodijo v mesto, na asfaltu pa je ugnal prah, ki ga je bil zadnje čase veter že kar neprijetno krtačil s tal in zaganjal ljudem v oči. Davi se je jutro rodilo v megli, ki se je razmotavala v dolgih štrénah ter se zaganjala proti medlemu soncu. Nekaj dremotnega je kazala pokrajina; zdelo se je kakor bi se dan le nejevoljno pripravljala k rasti. Jutro je bilo podobno septemberskim, prav nič pomladanskemu, bistrega ni imelo. Šele okrog devetih se je nekam predramil in razživel dan. Sonce se je končno izkopalo izza neprijetnih, umazanosihih parnic in veselo zasijalo. Po včerajšnjem dežju pa nebo še vedno ni čisto obrisano in jasno, tako da skoraj napoveduje novo roso.

Pri delu sta se ponesrečila

Na reševalni postaji se zadnje čase kar redno javlja številka 7: večkrat zapored se v dnevnem

pregledu pokaže ta številka, ki označuje število prevozov, katere so bili opravili v enem dnevu ljubljanski reševalci. In v tem številu tudi prav redko naletimo na primer, ki bi bil vreden pisane omembe.

Na kirurški oddelku v ljubljanski bolnišnici so včeraj pripeljali iz Petkova v logaškem okraju 17 letnega hlapca Antona Jereba. Jereb je v hlevu krmil živino, pa ga je krava nenadoma pritisnila s takšno silo k zidu, da mu je počila lobanja. Njegova poškodba je sicer precej huda, vendar zdravniki upajo, da ga bodo spet spravili na noge.

Steljo je vozil iz gozda 43 letni posestnik Janez Zupančič iz Zlatega polja. Pot je bila slaba in ozka, Zupančič je pritisnil, padel je pod voz ter si pri tem zlomil več reber in nogo. V ljubljansko bolnišnico na kirurški oddelku je bil prepeljan včeraj.

Naval bolnikov v ta zdravstveni zavod v splošnem tudi zdaj še ni v izdatnejši meri prenehal.

Razburljiv lov v Dravi

Maribor, 28. aprila.

Snoči okrog 10. ure so se odigravali na Dravi od Pristana do Bergove tovarne usnja razburljivi prizori. Na Pristanu je skočil v Dravo neki možki ter je plaval po sredi reke pod mostom, kjer se je spet obrnil k bregu. Na obrežju pa sta ga spremljala dva stražnika ter ga pod Bergovo tovarno pričakala in prišla. Prizor je opazovalo veliko ljudi. Stražniki so potem premočenega moža odpeljali na policijo, kjer se je zaveda pojasnila. Bil je to 30 letni brezposelni bolgarski ključavničar Ivan Nedbalov iz Rušetka v Bolgariji. Nedbalov se je klatil po naši državi več časa. Zaneslo ga je tudi v Maribor, kjer je beračil v družbi nekega drugega klateža po hišah. Pri tem je nastopal zelo izzivalno ter strankam grozil. Prijavile so ga zaradi tega policiji, ki ga je iskala po mestu. Zvečer je pogledal stražnik v gostilno »Pri roži« v Splavarski ulici, kjer je res zagledal za mizo. Nedbalov, ki pa je bil tedaj že precej vinjen. Razgrajal je v gostilni ter grozil gostom z bodalom. Čim pa je zagledal stražnika pri vratih, je planil kvišku ter hotel pobegniti. Stražnik ga je zagrabil za roko, pa se mu je izvil ter zbežal skozi vrata. Bežal je po Splavarski ulici proti Dravi, stražnik pa za njim. Na Pristanu je videl, da je stražnik hitrejši, pa je planil v Dravo. Plaval je po reki naprej, stražnik pa ga je spremljal na bregu. Stražnik je s klici opozarjal ljudi na mostu, na obveste oba stražnika, ki stojita na vsakem kraju mostu. Begunca pa so začele pod mostom očitno zapuščati moči, ker je zavil spet proti bregu. Vstric Bergove tovarne se je ustavil na plitvejšem mestu nekaj metrov od brega proč. Voda mu je segala do pasu. Ko pa je videl, da ga že pričakuje na bregu dva stražnika, ni hotel iti na suho. Stal je v mrzli vodi ter je na vse stražnikove pozive, naj gre na breg, samó odkimal. Nazadnje pa se je stražnik okorajil; še sam je skočil v vodo ter spravil moža na suho. Potem sta ga policista odvedla v zapore. Sedaj poizvedujejo o njegovi preteklosti, ker je zelo sumljivo, zakaj se je mož tako ustrašil stražnika, da je pred njim celo pobegnil v Dravo.

ne votline« predaval g. primarij dr. Božidar Lavrič. Predavanje se prične točno ob navedenem času.

Hervey Allen

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Pogled na izpreminjevanje kobaltne modrine mehiškega morja na nejasni meji rumenega kraljevstva reke je čudovit. Na pogled se zdi, kakor da drse čez širo sivo svetlo pokrajino sence oblakov; v resnici pa je bil to prehod iz veselega, upa polnega razpoloženja v negotovost gledajočo otožnost, ki jo umetna veselost samo prikriva, ki je pa ne more premagati.

Na nizkih obalah delastega zaliva, ob robovih blatnih močvirij in gozdov, skozi katere je ta najstarejša celina sveta kravala v tisoč lenih rokavij, jezerih in močvarah, so živeli ljudje in upali, da jih bo reka preživljala. Igrali so z njo predrzno igro, kakor ljudje, ki prebivajo na obronkih vulkanov. Nekaj časa gre dobro, potem pa izgube vse. Tak je postal tudi njihov značaj. O prihrankih niso mnogi govorili. Prav tako kakor tudi kvartopree molči o velikih možnostih in se veseli najmanjše, črnogled in vesel hkrati: tak je tudi Kreolec.

Zavest velike reke je vedno budna. Toda misel na njeno pričujočnost je kakor zazidan duh, ki šepeta v svoji celici. Ze stoletja govori v svoji skrivnostni govorici širokemu, brezkončnemu nebu: Mississippi, Mississippi, sikajo njeni lihoči valovi. Zvonove mimo plovečih ladij komaj slišijo na obalo. Kajti od doljnem teku reke ljudje ne govorijo o bregovih reke, ampak o svojih obalah.

Po dvainštridesetih dnevih vožnje od Lisbone je proti večeru »Lothaler« z bradami halog in morske trave na svojem trupu vozila proti Oktavijevemu pasu.

Antonio in ostali trije potniki — dva škotska trgovska pomočnika in en portugalski vinski trgovec — so opazovali brezkončno ravnino naplavljenе zemljo. Zdelo se je, da v tej deželi, ki je dobesedno šele nastajala, žive samo želve in aligatorji.

Bela okostja tenkih dreves so obrobjala sipine, plitvine in otoke, kakor ubite pošasti na pravilnihih bojiščih. Tu in tam je reka prignala takega brezobličnega, obledelega velikana mimo ladje. Nič ni pozdravljalo prišlecev. Nad vso celino je ležala strahotna in ne-

Dva strela iz Fort San Carlosa sta naznanila prebivalcem prihod inozemske ladje.

Coln, poln častnikov v plavem z zlatimi vrvicami, je plul proti ladji. Svetlooblečeni ljudje so drveli iz hiš in se gnetli ob pristanišču. Na nekem trgu pred katedralo je začela igrati vojaška godba. Preko reke so udarjali zvoki nekega marša in duh po mestnem pristanišču.

Ladje se tukaj običajno niso usidrale, ampak so jih pričvrtili k obali. Antonio je našel približno petnajst Yankeejev, ostali so bili Španci in Francozi. Malo višje ob toku navzgor je bil prostor za pristajanje Amerikancev, ki so z najrazličnejšimi barkami, čolni, čolnčki in kanuji prihajali v vedno večjem številu iz tujinosti ali pa iz Georgije, Karoline in Floride. Zdelo se je, da bodo s svojimi vodnimi nasebinami počasi popolnoma zavzeli to staro špansko-francosko mesto.

Ko je Antonio splezal po vrveh navzdol, so prišli na krov ravno španski častniki in začeli natančno in z važnimi obrazi pregledovati priljgo, ki je bila raztresena na krovu. Skoraj vse, kar je Antonio prinesel s seboj, je bilo prepovedano. »Oblast« so se čutili očitno dolžne odvzeti mu njegovo opremo za svojo lastno uporabo. Njihovi pomisleki so se šele razpršili, ko jim je razvil svoj potni list z Godoyevim podpisom.

»Ah, zakaj ni vaša milost takoj povedala, da ima pismo za guvernerja. Ah, oh — ah — kje želi stanovati visokoplemeniti gospod?« Antonio na to še sploh ni pomislil. Šele sedaj se je spomnil, da je prišel v svojo tako zaželjeno novo domovino. Katera streha mu bo nudila zavetje?

Po strokovnjakem pogledu na njegove kovčke je pokazal uradnik na čemernege slokega moža v črni suknji z visokostrešnim cilindrom s širokim črnim trakom. Mož je potegnil iz žepa velik letak iz želvine in ga pomolil Antoniu.

Doktor Melancthon Conand

posredovanje

pojasnila

pogrebi.

New Orleans, Louisiana.

Od tu in tam

Uredbo o skladu za narodno obrambo je predpisal ministri svet na predlog vojnega in finančnega ministra. Začeti s 1. julijem letošnjega leta pa do 30. junija 1949 bo finančni minister vsako leto dodelil skladu za narodno obrambo svoto 350 milijonov dinarjev, tako da bo ta sklad vrgele v desetih letih tri milijarde in pol dinarjev. Sklad se bo porabil za pokritje izdatkov, potrebnih za stroške pospešenega oboroževanja ter opreme suhozemne vojske, mornarice in letalstva, kakor tudi za graditev nekaterih utrd, poleg rednih izdatkov vojnega ministristva. Sklad se bo stekal v državno hipotekarno banko, a vodi ga vojni minister. Na predlog šefa glavnega generalnega štaba bo vojni minister na leto porabil le toliko, kolikor bo sklad vrgele.

Razstavo hrvatskega katoliškega tiska so odprli včeraj v Zagrebu v dvorani Družbe sv. Jeronima. Razstavljeni so katoliški časopisi, knjige, nabozni listi in družinski listi. Vsega je razstavljenih okrog 80 katoliških listov. Razstavo je odprl zastopnik nadškofa dr. Stepana kanonik dr. Rožić ob navzočnosti škofa iz Križevcev Njiradija ter odposlancev vseh hrvatskih škofov. Otvoritveni govor pa je imel dr. Stepan Markulin.

Veliki hrvatski umetnik-kipar Ivan Meštrović je dovršil te dni ogromen bronast spomenik romunskemu kralju Karlu I. Spomenik je visok 6 in pol metra, ker predstavlja kralja na konju, težak pa 10 ton. V dveh vagonih ga bodo odpremili do Bukarešte, kjer bo čez mesec dni slovesno odkritje.

Zastopstva vseh hrvatskih trgovskih stanovskih organizacij se bodo zbrala jutri v Zagrebu. Trgovske zbornice na hrvatskem ozemlju so že pred tednom dni sklenile, da bodo pretrgale vse zveze z osrednjimi trgovskimi organizacijami in bodo skušale ustanoviti lastno hrvatsko trgovsko zvezo, ki ji bodo dali naslov hrvatsko trgovsko poverništvo.

Z viteškim redom sv. Gregorija Velikega je odlikoval papež Pij XII. zagrebskega vseučiliškega profesorja dr. Eda Lovriča. Dr. Lovrič je skotaj 40 let predaval na zagrebski inštituciji fakulteti cerkveno pravo ter je bil lani tudi rektor zagrebskega vseučilišča. Dr. Lovrič je edini Jugoslovčan, ki mu je bilo podeljeno to redko cerkveno odlikovanje. Izročil mu ga bo na slovesen način sam zagrebski nadškof dr. Alojzij Stepinac.

V Boliviji se je smrtno ponesrečil znani zagrebski letalec Drago Balzarenko, ki je bil že nekaj let v službi bolivijske civilne letalske družbe. Balzarenko se je že kot 19leten mladenič javil kot prostovoljec v avstrijsko vojsko ter ob prvaru rešil nekaj letal za našo državo. L. 1939. je odšel v Čile, od tam pa v Bolivijo, kjer je dobil mesto pilota pri potniški letalski družbi. Preletel je že okrog 25.000 kilometrov, dokler ga ni pred kratkim doletela nesreča. Vzletel je z letalom, a v višini 50 metrov mu je odpovedal motor, nakar je letalo treščilo na tla. Pilot je obležal pod ruševinami letala.

Okrog 40.000 dinarjev policijskega denarja je poneveril študent prava Franjo Stefanović iz Vrška. Stefanović se je skušal za čas študij na univerzi preskrbeti na ta način, da je zaprosil za službo navadnega policista. Bil je sprejet, vendar pa so ga porabili izključno v pisarni, kjer je vodil oddelke za policijske kazni. Stefanović je tri leta pobiral denar na račun kazni, a blagajni je odrahtoval manj kakor pa je dobil. Poneverjeni denar je zapravljval v gostilnah in nočnih lokalih. Šele po treh letih so mu natančno pregledali knjige in ugotovili, da je fant poneveril skoraj 40.000 din.

Zaradi otrok so se stepli med seboj cigani v Ubu. Predrag in Dragoje Marković sta bila nevoščljiva svojemu bratranecu Vidu Markoviću, ker si je pridnim delom precej povečal premoženje. Ko so se njihovi otroci igrali in se stepli, sta Predrag in Dragoje porabila to za povod in se okirali pridrvela nad Vidu. Pobila sta ga na tla, potem se pa vrgla proti ostalim ciganom, ki so prihitali na Vidove krike na pomoč. Vnel se je pretep, v katerem je sodelovalo več kakor dvajset ljudi. Nihče ni dobro vedel, po kom udriha. Ko se je boj končal, so pobrali Vidu vsega razmazarjenega. Po prevozu v bolnišnico je umrl. Ostali udeleženci pretepa pa se zdravijo doma.

Da bi plačal svoj dolg, je Suljo Beljević iz Kosovske Mitrovice dal svojemu sosedu svojo ženo. Suljo si je bil že pred desetimi leti pri Selimu Muratu izposljal dva furja. Selim je na povračilo potrpežljivo čakal, čeprav si je med tem Suljo za 5000 dinarjev kupil lepo mlado 15letno Zado Aljović. Ker denarja ni dobil, je začel Selim pregovarjati mlado Zado, da bi se preeslila k njemu. Ko se mu je to posrečilo, ne da bi Suljo vedel, je stopil k Sulju in mu predlagal, naj za dolg in obresti izroči ženo. Suljo se ni mogel odločiti, končno pa je prepustil odločitev ženi sami misleč, da ga ima zelo rada. Presenečen pa je bil, ko se je žena z največjim veseljem izrekla za Selima. Dolg je bil tako poravnat, a mlada žena se je preeslila od 50letnega Sulja k tridesetletnemu Selimu.

Vid se je povrnil po desetih letih slepote Andriju Vlatkoviću iz Opuzena pri Metkoviću. Pred enajstimi leti so mu začele pešati oči brez kakšnega vnemnega povoda, dokler ni Andrija nekoga dne s strahom spoznal, da se mu je pred očmi etvoril večen mrak. Nade, da bo še kdaj spregledal, pa ni nikoli izgubil. Sleherni dan si je s kamličnim čajem izpiral oči. Pred nekaj dnevi pa je občutil, da se mu vid epet vrača. In res se mu je vid epet vrnil po desetih letih.

Nevarna bolezen na sviloprejkah se je pojavila v Južni Srbiji. Sviloprejeci se je polastil hud strah, ker se je bolezen širila z neverjetno naglico. Prebivalstvo, ki ima od tega posla največ zaslužka, se je obrnilo na vladu za pomoč. Kmetijsko ministristvo je takoj odobrilo 300.000 dinarjev, da s kmetijskih strokovnjaki mogli uspešno zajeziti bolezen.

Osemkrat se je že oženil 21letni delavec Filip Petrović iz Podgacja pri Brčkem. Privraket se je oženil, ko mu je bilo komaj 14 let. Z vsako ženo se je po kratkih mesecih ločil, prestopil v drugo vero in se epet nanovo oženil. Pravi, da je bil najbolj zaljubljen v sedmo ženo, toda ta ga je varala z drugim moškim. Zato se je sedaj oženil osmič.

120 let starosti je doživel Avram Moklić iz Subotincev pri Aleksincu. Mož je še vedno svež in zdrav ter se spominja natanko vseh tegob, ki so pod turško oblastjo stiskale kristjane. Udeležil se je več vojske kot prostovoljec v erbski vojski. Rad pa položi, da je bilo prej več poštenja kakor pa ga je danes. Za svojo starost je hvaležen le črni kavi, katero je vedno rad pil in jo pije še sedaj.

Lep mesec je bil letošnji april

Ljubljana, 29. aprila.

April je bil od njega dni že po starem izročilu, po ljudskem prepričanju in opazovanjih mesec, ki je bil med vsemi v letu najhujdomušnejši in najbolj svojevlejni. Niti dobro uro ta mesec ni zdržema trajalo isto vreme. Zdaj se pripode črni oblaki, v hipu zagreje prijazno se smehljajoče pomladansko nebo, skrijejo sonce, ki je bilo še hip prej veselo sijalo na zemljo, odblikovalo v lužah in se dobrikojače med sencami vlegalo na vlažna, zeleneča polja. V hipu se spusti iz viharne pri-gnanega meglenega zastera močna ploha; človeka, ki je bil nič hudega sluteč krenil iz hiše do so-seda, pričrnan, da mu ni treba za to kratko pot jemati s seboj dežnika, grdo ukani ta preplah. Če ne zaupa v hitrost svojih nog in je ne ubere kar le more urno, je že v hipu premočen do kože. Z aprilskim vremenom se ni šalit — tako so nam vedeli povedati naši predniki. Marsikakšna krepka je padla na račun tega muhastega in poluhnjene-ga vremena, marsikakšna bridka je ostala zapi-sana na orumenelih listih. Omahljivost aprilskega vremena je postala celo ašasoma neke vrste karak-terna primera za omahljivega človeka, — češ, tako malo se je nanj zanešti kakor na aprilsko vreme. Letos po dolgem času to aprilsko opazovanje ni bilo potrjeno. Od začetka do kraja — z nekaterimi neznatnimi spremembami — je bilo lepo, lepo ta-ko kakor ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Dan za dnem je že navsezgodaj jutraj začelo sijati sonce; bilo je gorko kakor poleti. Že v začetku meseca so ljudje hodili okrog brez sukenj, kveč-jemu so oblajili še površnike — ob bolj vetrovnih dneh. Drevice in grmovje, ki je še marca stalo golo in pusto, se je že v kratkih dneh ogrnilo z nežnim, veselim zelenjem. Nebo je bilo čisto in jasno, le od časa do časa so se prikazali plašni oblaki, ki so jih vselej razgnali že rahli sunki krivca. Polja je pokrila zelena odeja, svatovsko bele cvetne taničice so se razvesile po grmičevju. Prava rajsko lepa pomlad je vladala v letošnjem aprilu, vseh njenih lepot smo bili deležni v meri kakor še nobeno leto doslej ne ob času, ko se je budila. Iz hladnih juter je vstajal gorak dan, sle-deči je bil lepši od prejšnjega. Človeka nobena sila ni mogla obdržati doma. Odpravil se je s pes-mijo v srcu med polja, na zeleneče travnike, v go-zdove; na visoke griše se je vzpel in pogledal po prebujeni zemlji. Ob nedeljah so se s spomladan-skim cvetjem v rokah, židane volje in srečni vra-čali izletniki med petjem iz svobodne prirode do-mov na svoje tedensko delo, na delo za vsakdanji kruh; zagrebi so se drugo jutro spet v nadležne skrbi, pri tem pa se jim je že kazal v bližnji bo-dočnosti novi življenjski praznik — prosti dan pri-

hodnje nedelje, ki jo bodo spet preživali v božji prirodi.

Cvetele so česnje, jablane, hruške, potem ko so odvečele magnolije. Po gredah so se odpirale že hiacinte, po senčnatih goščah so začele dehteti že prve šnarnice. V polnem cvetju je šla mimo naših oči bleščeča cvetna pomlad. Pa tudi ti si-jajni dnevi, nad katerimi je razprostiralo svojo zlato, dobrohotno luč spomladansko sonce, so mi-nuli. Počasi so odpadali cvetovi, drobni nežni li-stiči so se spuščali kakor neizmerno nežni snežni kosmiči in pregrinjali tla okrog dreves. Končno so se utrnili z zelene krošnje tudi zadnji. Veje so se vedno bolj izgubljale v bujnem zelenju. Tačas pa so se že začeli odpirati na kostanjih beli grozdi — kakor bi na čudovitem pomladnem drevesu za-svetile sveče, ki so se dolgo časa skrivale. Hlad je že vel ob zgodnjih jutranjih urah izpod zelenih, gosto prepreženih obokov na ranega popotnika, ko je šel skozi dvored ali po gozdni poti na mesto, ki mu je bilo odmerjeno za kraj, kjer si mora služiti vsakdanji kruh.

Res, čudovit je bil letošnji april. Še dan, dva z današnjim vred, pa se bomo poslovili od njega s hvaležnostjo za lepoto pomladi, ki nam jo je bil letos podaril.

April pa je tudi čas, ki po zimski ravnoduš-nosti in miru spet prinese v srca razburjenost in nemir. Ponavljajo se nežna šepetanja pod cveto-čim drevjem, — to opazi poetični značaj — ponav-ljajo pa se tudi čenče — to vidi prozaična duša: spet so okna odprta in sosedje si skoznaja podajajo zadnje novosti, vozički se pojavijo po parkih in znanke si snova vedo povedati kup zanimivosti; govoricam se odpro vsi živi viri, ki jih je bila — kakor studentem — zaprla v trden oklep zima. In konec krajev — ob tem času tudi moški ne morejo držati ustnic tako močito stisnjenih kakor sicer med letom (sami od sebe — ali pa po višji sili, — kakor je že kje, seveda). Letošnji april je vznemiril preneko mirno, »uravnovešeno« glavo in razgibal marsikatero tehnega, obvladanega in obrzdanega duha. Če je bil letošnji april lep in po vremenskem poteku na vso moč enakomeren — potem prav gotovo že zlepa ni bilo aprila, ki bi na nekem važnem področju, katero je za moške možgane od sile važno torišče, prinesel vsak dan toliko novega kakor je bil prinesel prav letošnji. Politika! Česa vsega bujnega niso v letošnjem aprilu »porodile« te tako bajeslovne moške glave! Cele jate političnih rac so se s čudovito drznostjo vgnezdile v ločje, ki ga je bila poglana bujna do-mišljaja.

Zdaj stopamo v maj. Morda bo spremenil vre-me — in politične debate?

Dragocen vlomilski plen — par uhanov, vrednih 45.000 din

Maribor, 28. aprila.

Danes so bili v Mariboru odkriti trije veliki in drzni vlomi, ki so med ljudmi vzbudili precej razburjenja. Pojavil se je v mestu zopet spe-cializirani vojlome v stanovanje, pa je včeraj in danes kar na treh straneh vlomil ter odnesel velik plen. Najbolj je oškodovana vdova po polkovniku Amaliji Lubanović, ki stanuje v Maistrovi ulici 16. Ko je danes predpolodne hotela vzeti iz predala danes, da bi šla na trg nakupovat, je s strahom opazila, da je predal izprazen. Pri natančnejšem pregledu je videla, da je postala žrtve vlomilca, ki je odnesel bogat plen. Med drugim si je pri-svojil par uhanov, ki so vredni 40.000 din. Uhani so dragoceno starinsko delo. Dalje je odnesel dve zlati vratni verižici ter zlato zapestno uro in 1566 dinarjev gotovine. Vlom je bil izvršen očitno včeraj popoldne, ko se je gospa za nekaj ur mu-dila v mestu. Vlomilec je prišel v stanovanje s ponarejenimi ključi ter je po svojem odhodu zo-

pet vse lepo za seboj zaklenil, tako da ni postal nihče pozoren na njegov obisk. Tudi ni zapustil za seboj nobenih sledov ter je očitno delal z ro-kavicami na rokah.

Oba druga vloma sta bila pa izvršena danes popoldne. V Pipuševi ulici 22. je vdrl vlomilec s ponarejenim ključem v stanovanje branjeve Mar-rije Škraber, ki se je mudila dopolodne po svojem poslu na trgu, ter je bilo stanovanje prazno. Od-nesel je 4000 din gotovine, pustil pa je pri miru škatlji, ki se je nahajala poleg denarja. V škatljici je bila zlatnina znatne vrednosti. Stano-vanje je pustil širom odprto ter je branjevka ta-ko vedela, ko se je vrnila domov, da je okradena. Tretji vlom je vlomilec izvršil v Trdinovi ulici v Melju. Tu pa mu je padel v roke le manjši plen.

Policija je prepričana, da je vse tri vlome izvršil eden in isti storilec, ki mora biti zelo spreten in drzen. Sedaj vrši mrzlične poizvedbe. Nekaj sledov že imajo ter je upati, da ne bo več dolgo spravljal Mariborčanov v strah.

Razstava Nora Laurinova — Bara Remčeva — Tine Gorjup

V nedeljo 30. aprila ob 11. uri dopolodne bo v Jakopičevem paviljonu otvoritev umetniške raz-stave treh umetnikov: Nore Laurinove, Bare Rem-čeve in Tine Gorjupa. Ga. Nora Laurinova je Angležinja, soproga znanega esejista, literarnega kritika in profesorja na univerzi v Nottinghamu, našega rojaka Janka Lavrina, je že priznana umet-nica ter je veliko že razstavljala v svetu. V Ljub-ljani razstavlja kvarele in ujedanke iz najrazlič-nejših krajev. Vsi prijatelji angleškega naroda in kulture so še posebej vabljani, da se njene raz-stave ogledajo. Akad. slikarica gđ. Bara Rem-čeva je znana našemu občinstvu in tudi drugod, saj je razen Ljubljane in Maribora razstavljala tudi v Zagrebu, kjer se je izsolala pri prof. Be-čiču, v Beogradu, Pragi in Bukarešti. Razstavljala bo olja in grafiko. Tine Gorjup, prav tako učenee zagrebske šole g. Babica, bo privraket v večjem številu razstavljal na tej razstavi oljinate slike kakor tudi grafična dela. — Zadržaj dva nastopata v okviru umetniškega kluba »Ladec, ki je svoj čas bil pri nas zelo delaven, pa je zadnja leta ne-liko prenehal s delovanjem. S to razstavo hoče poživeti svoje delovanje. Odprl pa bo razstavo g. prof. Ivan Vavpotič, predsednik kluba »Ladec« v Ljubljani. K otvoritvi kakor tudi k obisku raz-stave vabimo občinstvo, ki se zanima za umetnost in za nove nastope mladih umetnikov.

Poziv Inozemcem v Mariboru

Inozemski državljani, ki bivaajo na področju predstojništva mestne policije v Mariboru in so v posesti zaposlitvenega dovoljenja — izkaznice o poklicu — z veljavnostjo za nedoločeni čas, se po-zivajo, da iste v smislu čl. 5. odst. 2. uredb o zaposlovanju tujih državljanov z dne 29. III. 1935 št. br. 18000 Št. I. Kos 36 ex 1935 predložijo v potrditev v teku meseca maja t. l. predstojništvu mestne policije v Mariboru soba št. 2, dnevno v času od 10. do pol 12. ure.

Priizdati se opozarjajo, da v nasprotnem pri-meru izkaznica o poklicu izgubi svojo veljavnost v smislu čl. 17. odst. 2. t. l. — Predstojništvo mestne policije.

Izpitni za zidarske, tesarske, kamnoseške in studenčarske mojstre. Zbornica za TOI v Ljublja-ni objavlja, da se bodo vršili izpitni za zidarske, tesarske, kamnoseške in studenčarske mojstre v mesecu maju t. l. pred binkošti. Kandidati naj vložijo svoje prijave k izpitu na zbornico po pri-slojnih obrtnih združenjih najkasneje do 4. maja. Vsak kandidat bo nato o pripustitvi k izpitu in točnem terminu izpita obveščen s posebnim obve-stilom. Do zgoraj označenega roka naj pošljejo svoje prijave tudi kandidati, ki želijo delati pred-hodni izpit o obči izobrazbi in znanju iz navede-nih strok.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometar-sko stanje	Tempe-ratura v °C	Relativna vlaž-nost	Veter (smerni, jakost)	Pada-vine m/m	Vrsta
Ljubljana	760,2	17,0	11,6	91	10	18 dež
Maribor	760,5	20,5	10,0	70	10	NW, 10 dež
Zagreb	760,6	22,0	9,0	80	8	SSW, 10 dež
Belgrad	761,7	27,0	10,0	40	0	E, 10 dež
Sarajevo	762,8	23,0	3,0	60	5	0, 10 dež
Vis	761,5	14,0	11,0	90	8	SSE, 03 dež
Split	760,8	27,0	15,0	50	10	SE, 10 dež
Kumbar	761,6	25,0	12,0	50	5	N, 10 dež
Rab	761,3	17,0	11,0	90	10	SE, 70 dež
Dubrovnik	762,5	20,0	13,0	40	5	SE, 10 dež

Vremenska napoved: Spremenljivo, zmerno toplo vreme. Ponekod manjše padavine.

Koledar

Danes, sobota, 29. aprila: Peter. Nedelja, 30. aprila: Katarina Sienska.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Mestno zdravniško dežurno službo bo oprav-ljal od sobote ob 8 zvečer do ponedeljka do 8 ju-traj mestni zdravnik dr. Ciber Ivan, Srbska ulica 7-I, telefon 36-41.

Že samo ime Raoul Koczalski mora elek-trizirati vse ljubitelje klavirskih koncertov, tem-bolj pa, če vedo, da bo ta koncert v njihovi sre-dini. Zato ponovno opozarjamo, da bo koncertiral v torek 2. majnika slavni poljski pianist Raoul Koczalski ob 20 v veliki filharmonični dvorani. I. del koncerta je posvečen izključno le Chopinu, II. del pa Koczalskemu in Schumanu. Izreden program, izreden izvajalec-umetnik velikega svetovnega slo-vesa, vse to vabi na koncert, za katerega se do-be vstopnice v knjigarni Glasbene Matice od 35 din navzdol.

Pri socialno enonemskem inštitutu v Ljubljani predava v četrtek 4. maja ob 20 v dvorani Delav-ske zbornice, Miklošičeva 22, univ. prof. g. ing. arh. Ivan Vurnik: »Slovenska vas — jutrie. Pre-davanje spremljajo ekološke slike.

V Filozofskem društvu bo predaval drevi g. prof. dr. Mirko Hribar o temi »Nekaj misli h kul-turni zgodovini«. Predavanje bo ob 6 popoldne v mineraloški predavalnici na univerzi. — Vabljeni vsi, ki se zanimajo! Vstop prost.

Koncertni nastop ljubljanskih srednjih šol in drž. učiteljske šole. Starše, sorodnike in prijatelje naše srednješolske mladine ponovno opozarjamo na koncertni pevski nastop ljubljanskih srednjih šol in drž. učiteljske šole. Pokažimo s svojo ude-ležbo, da cenimo delo in idealna stremjenja naše mladine, ki je letos obrnila svoj pogled proti naši meji. Letošnji pevski nastop je namenjen naši ob-mejni narodni pesmi, ker naša meja nas vse kliče. Koncertni nastop srednješolske mladine je v ne-deljo 30. aprila t. l. ob 10,30 v opernem gledališču. Vstopnice (sedeži od 20—5 din, stojalca po 4 in 2 din) so naprodaj pri dnevnih blagajni v opernem gledališču od 10,30—1 in od 3—5 popoldne. V nedeljo pa od 10 dalje. Z vstopnico dobite tudi brezplačen spored z besedilom pesmi. — Pridite, mladina vas vabi!

Na Rakeku gostuje jutri zvečer Mrakova gle-dališka skupina iz Ljubljane. Gostje bodo upri-zorili odlično Mrakovo tragedijo »Grohar«, ki pri-kazuje tragično življenje telikega slovenskega si-karja Ivana Grohara. Mrakova skupina je s tem delom nastopila že trinajstkrat na raznih sloven-skih odrih, povsod z izrednim uspehom. Delo je zrežiral avtor sam, ki igra tudi dve glavni vlo-gi. Začetek ob 8 zvečer v Sokolskem domu. Cene od 10 din.

Podružnica sadjarskega in vrtnarskega dru-štva na Viču priredi v nedeljo 30. aprila ob 14 na vrtu g. Miheva Antona na Glineah razgovor o spomladanskem škropljenju po cvetju. (Glavno škropljenje.)

Vozni red »Ekspres«

Novi vozni red »Ekspres« za poletno sezono je danes izšel in stopi v veljavo 15. maja. Obsega kot običajno vse železniške proge, avtobusni vozni red v naši banovini ter plovbeni vozni red na Jadran-skem morju.

Dobi se v vseh knjigarnah in večjih trafikah po običajni ceni 10 din za kos. Naroča se pri ad-ministraciji voznega reda »Ekspres« v Ljubljani, poštni predal št. 356.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — začetek ob 8 zvečer: Sobota, 29. aprila: »Utopljene«, Premiera, Pre-mierski abonma.

Nedelja, 30. aprila: »Upniki, na plan!«. Izven. Globoko znizane cene od 14 din navzdol. Ponedeljek, 1. maja: »Utopljene«. Red B. Torek, 2. maja: Zaprtio.

OPERA — začetek ob 8 zvečer:

Sobota, 29. aprila: »Štirje grobljani«. Izven. Glo-boko znizane cene od 24 din navzdol. Nedelja, 30. aprila: »Falstaff«. Izven. Znizane cene. Ponedeljek, 1. maja: Zaprtio.

Mariborsko gledališče

Sobota, dne 29. aprila ob 20: »Aida«. Red C. Gostovanje ge. Mitrevičeva in gđ. Majdičeve. Zadnjič. — Nedelja, dne 30. aprila ob 20: »Pro-dana nevesta«. Znizane cene.

Sodbe pred mariborskim sodiščem

Maribor, 28. aprila.

Kakor smo že poročali, sta bili danes do-poldne pred mariborskim okrožnim sodiščem dve razpravi. Pri prvi se je zagovarjal 45letni spla-var Ivan Sattler iz Dogaš zaradi izvirne slopa-rije, s katero je opeharil kar šest mariborskih advokatov. Sattler je bil obsojen na 1 leto in 5 me-secev strogega zaporu ter na 3 leta izgube častnih pravic. Pri drugi razpravi sta bila na zatožni klopi vničar Anton Škerlec in njegova žena An-tonija iz Ivajševcev. Lansko jesen sta oba na drzen način prevarila trdko »Slavijatekstil« za raznovrstno blago, katerega sta prodala naprej. Anton Škerlec je bil obsojen na 5 mesecev stro-gega zaporu in 2 leta izgube častnih pravic, nje-gova žena pa na 2 meseca strogega zaporu.

Voda, večna sovražnica Holandije, je hkrati njena najmočnejša obramba

Holandija spada med tiste male države v Evropi, ki o njih dandanes slišimo in trdimo, da so ogrožene, o katerih pa tudi vemo, da so pripravljene svojo neodvisnost in obstanek braniti z vsemi silami.

Najboljša obramba - poplave

V vseh stoletjih pisane holandske zgodovine so se kot najboljša obramba holandske zemlje izkazale — poplave. Obrambna vrednost umetno povzročeni poplavi in umetno regulirani poplavi je Holandiji vse čase odtehtavala vrednost številne in dobro organizirane vojske. Holandsko ljudstvo je večino svoje zemlje pridobilo s tem, da jo je iztrgalo iz oblasti morja. To delo je zahtevalo desetletja in stoletja. Zemljo so pridobili iz vode s pomočjo jezov in osuševanja. Zapleten sistem jezov, nasipov, zapornic in prekopov brani plodno zemljo pred valovi Severnega morja, ki so sicer plitvi, toda zato nič manj divji in polju nevarni. Drugi del obrambe pred morjem tvorijo nešteti mlinski na veter, posebnost in simbol Holandije. Mlini na veter niso mlini, temveč prav za prav le črpalke, ki jih gonijo veter, da sesajo iz zemlje vodo, ki pronicata iz morja po globini kakor skozi gobo. Ta voda je speljana od zapornice do zapornice, iz kanala v kanal, včasih stopa, včasih pada po pravih pravcih stopnicah, po večini prekopov pa teče precej nad zemljo, iz katere prihaja.

Jezovi in mlini, ki neprenehoma rešujejo Holandijo

pred silo morja, pred poplavo, tvorijo sistem, izpopolnjen in zapleten po dolgem razvoju in delu tako, da ga v celoti razumejo in znajo z njim ravnati samo strokovnjaki iz holandskega generalnega štaba. To je nerazgledljiva mreža prekopov, pretokov, jezov, nasipov, zapornic, črpal, morskih vrat, vodnih poti in vodnih steza, ki teko pod hišami, se zdaj zožijo v neznatne vodne trake, zdaj se razširijo v komaj pregledna jezera. Za jezove se razprostirajo polja, ki so nekdanji tvornici dno Severnega morja. Na njem zdaj raste prelesto cvetje, se bohotijo vasi in uspevajo mesta. Vse te poljane leže povišani pod ravno morja ali sladkih voda. Holandsko ime za nje je *zolderses*. V vsakem okraju nadzoruje jezove in zapornice poseben svet najuglednejših kmetov. Predsednik sveta ima bahati naslov »grof jezov«.

To omrežje vodnih naprav je — česar ponavadi ne vemo — tako natančno preučeno in tako smotno urejeno, da počenjajo Holandci z vodo vse, kar se jim zljubi. Razpeličujejo jo po osušeni krajih po mili volji, urejajo pritok in odtok, jo navračajo, kamor se jim zdi, poplavlajo ob suhi ta predel in ga osuše ob moči; in že vnaprej do centimetra natančno vedo, kolika bo višina vode po poplavitvi. Zaradi tega preračunanega, naravnost genialnega vodnega sistema lahko z najpreprostejšim mehanizmom usmerjajo poplavljanje poljubnih in poljubno velikih predelov zemlje. Toda ravnanje s tem sestavom vodnih čarovnij je narodna skrivnost, ki zanjo ve le malo ljudi. In ti molče, kakor se za tako življenjsko skrivnost spodobijo zlasti danes. Nekoč so Holandci učili otroke tega ravnanja, da se je vednost podedovala iz roda v rod. Dandanes se jim zaradi zunanje nevarnosti zdi to nepotrebno in veda o jezovih ter o poplavljanju zemlje je izginila iz ušnega narčja. Pridržana je te čase tistim, ki jim je zaupana krb za obrambo domovine.

Ta holandski vodni sistem je dobil

zadnje izpopolnilo

pred nekaj leti, ko so delno osušili Zuidero morje. Zuidero morje je dandanes ločeno od Severnega morja po tako imenovanem Velikem jezui. Ta veže skrajni kopni točki nekdanjega ustja, ki je tvorilo vstop v ta veliki, plitvi zaliv. Jez je dolg trideset kilometrov in ves predrt z zapornicami. V Zuidero morje, ki je zdaj prav za prav napol slano jezero, se steka nešteto prekopov iz notranjosti države Baven. Voda v Zuiderem jezeru je 2 metra nižja od ravni Severnega morja. Onstran velikega jezua. Odkar se je začela v Evropi nemirna doba in odkar se sumljivo širijo vesti o

morebitnem tujem vdoru v Holandijo, se je strogo prepovedano približati jezui. Holandsko vojno poveljstvo ga je dalo na več krajih podminirati in bi ga v nevarnosti takoj razstrelilo. Voda iz Severnega morja bi vdrla skozi razpoke v Zuidero jezero, ga napolnila in začela po prekopih teči v notranjost Holandije. V kratkem bi bile poplavljen tri največje holandske pokrajine: Frizija, Gueldrija in Utrecht.

Ta poplavitveni — ali, če hočete osuševalni sistem — je tako popoln, da bi ob taki poplavi ostala nedotaknjena vsa večja mesta, zlasti Amsterdam. To milijonsko pristanišče je z vseh strani obdano z nasipi in zapornicami, ki bi ga varovale pred poplavo. Voda bi okoli njega tvorila samo nepremagljiv obrambni pas, čez katerega bi držale potrebne poti tam, kjer bi se gospodarjem poplav to zdelo najprimernejše in naivnejše za zvezo z zaledjem.

Sovražni tanki bi obtičali v blatu

Pri teh umetnih poplavih ne gre za primer, podoben šibi božji, ki jo poznamo ob nalivih pri nas. Zemlja je v Holandiji zaradi prenicanja tako gobasta in tako vodena, da je treba samo mirne in plitve poplavitve, pa je vsako gibanje, zlasti pa kako prevažanje po njej nemogoče. Pol metra vode na to zemljo, pa se spremeni v blatno močvirje, kamor bi se neusmiljeno pogrezale najponosnejše motorizirane divizije vsake moderne vojske. Ceste bi bile neuporabne, ker bi ob tujem napadu takoj razstrelili mostove čez stotisoč strug, prekopov in jarkov, ki vežejo holandsko zemljo, tako da pride na 50 m sleherne ceste po en most. Vsi ti mostovi so danes podminirani, ob vsakem čaka vojak ali prostovoljec, ki ima nalogo čakati samo povelja, da prižge zažgalno vrvi.

Ob napadu z vzhoda bi naj po načrtih holandske vojske umetna poplava zadržala tujo vojsko, hkratu pa obranila pred njenim navalom Amsterdam ter osrednji del države. Tja bi se umaknila vojska in prebivalstvo iz poplavljenih pokrajin. Edini pogoj za uspeh te veličastne obrambne operacije, ki bi rešila Holandijo, kakor jo je že rešila večkrat v zgodovini, je, zadržati tujo vojsko tako dolgo, da poplava zajame vse določene in potrebne predele. Zato naj poskrbe priprave, ki jih zadnje čase z vso skrbjo in preračunostjo izvaja poveljstvo holandske vojske. Računajo, da bi bila za poplavitvev treh četrtin Holandije potrebnih deset do štirinajst dni, ker bi vode zaradi majhnega padca počasi pritekale. Toliko časa pa bi zadrževala sovražnika holandska vojska in ne v mali meri dejstvo, da bi ob prvem napadu Holandci razstrelili tudi vse mostove, ki

drže čez Ren in druge velike reke, ki se v Holandiji iztekaajo v morje.

Prebivalstvo v krajih, ki bi jih ob obrambni poplavi zajela voda, je dobilo zadnje čase natančna navodila, kako se mora vesti ob poplavi: kam naj pripravi in spravi živila, kam živino, kako naj ravnata z vodnimi napravami. Povelje za poplavitve bo izdano le v skrajni sili, ker vzame slana voda zemlji za krajši čas skoraj vso rodovitnost. Če bi poplavo ob tujem vdoru izvedli Holandci do kraja, bi ostala suha samo četrtina holandske zemlje. Kakor hitro bi nevarnost minila, bi stopili v delo tisočeri mlinski na veter in močnejše električne črpalke, ki bi v sorazmerno kratkem času posešale vodo iz polderjev in dale Holandijo spet podoben kopnino.

Narava in stoletno premišljeno delo žilavega ljudstva sta Holandijo spremenila v deželo, ki zaradi svojega namakalnega in osuševalnega sistema ne pozna suše, ne poplav v našem smislu. Hkratu si je holandsko ljudstvo s tem delom v boju z vodo ustvarilo orožje, ki bo branilo domovino tudi v 20. stoletju pred tanki, oklopnimi avtomobili in motoriziranimi tolpmi, kakor jo je branilo v 18. stoletju pred najemniškimi tolpmi Ludovika XIV. Voda, večna sovražnica Holandije je hkratu njena najmočnejša obramba.

V Madridu 650 porok na dan

Španska državljanska vojna, ki je trajala skoraj tri leta in ki se je končala deloma tudi zaradi nemške in italijanske pomoči s popolnim porazom »rdečih« republikancev, je rodila najraznovrstnejše posledice, kakor jim ima vsaka vojna. Te posledice v Španiji pa so v marsikaknem oziru še prav posebno zanimive in značilne.

V zadnjih treh letih se je poročilo velika število bivših republikanskih častnikov, toda te poroke so bile po ogromni večini civilne. Nova španska postava pa med drugim določa, da se morajo urediti tudi tiesta vprašanja, ki so se vedno »reševala le pred oltarjem«. Vse tiste častnike iz bivše republikanske vojske, ki so po zmagi generala Franca ostali v Španiji in niso zbežali, seveda tudi veže nova postava. Treba bo v najkrajšem času rešiti vprašanje njihovih civilnih porok, ki so jih sklenili za časa državljanske vojne. Časa za rešitev tega vprašanja je po novi postavi samo dva meseca.

Skoraj triletna državljanska vojna pa je bila na drugi strani tudi vzrok, da je zaradi nje mnogo španskih mladeničev moralo ostati samskih. Med ljudstvom, kakršno je špansko, se je nabralo v treh letih kar lepo število samscev, ki bi se bili drugače, če ne bi bilo vojne, gotovo poročili. Konec vojne v Španiji pomeni tudi trenutek, od katerega dalje bodo številni španski mladeniči lahko uredili svojo, že najmanj tri leta staro



Združene ameriške države nameravajo baše kupiti otok Curacao ob severni obali Venezuele, ga utrditi in porabiti za oporišče svojega vojnega brodogoja.

željo, namreč, da se poroče. Tako se je začelo število vsakodnevnih porok po končani vojni neverjetno dvigati.

Računajo, da bo v prihodnjih dveh mesecih v Madridu najmanj 650 porok na dan in sicer cerkvenih, ki jih bodo mladi pari gotovo nad vse slovesno obhajali, predvsem že zaradi tega, ker so zdaj za trdno prepričani, da kaj kmalu ne bo spet vojne, ki jim ne bi dovolila urediti svojih osebnih stvari. Ti novi pari, ki se nameravajo v prihodnjih dveh mesecih poročiti, pa se ne bodo prav lahko zvrstili k poroki, kajti številne cerkve so bile za časa državljanske vojne v Španiji porušene. V Madridu je danes le deset farnih cerkev v takšnem stanju, da se v njih lahko opravljajo verski obredi. V vsaki teh cerkev bi moglo biti na dan po pet in šestdeset porok. Vsi poročni obredi pa bi morali biti po veliki večini opravljeni med 10. in 13. uro. Potem takem bi vsaka posamezna poroka morala trajati komaj približno tri minute. Da bi mogli vsi, ki se nameravajo poročiti v dveh prihodnjih mesecih, priti na vrsto in tako zadostiti novi postavi, bodo torej morali duhovniki, ki bodo te pare poročali, poročne obrede primerno skrajšati.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 29. aprila: 12 Plošča za ploščo — pisana zmes, godba vesela in pesmi v živo — 12.45 Poročila — 13.30 Plošča za ploščo — pisana zmes, godba vesela in pesmi v živo — 14.30 Napovedi — 17.00 Otrška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjnimi gosmi. Povest v nadaljevanjih. b) Dogodivščine Miky-miki (šolnice Nar. gled.) — 17.50 Pregled spreda — 18.30 Delopust, igra Radij. orkester — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19.00 Napovedi poročila — 19.30 Nac. ura: Srbski velikaši v Sedmo-graški (dr. Jovan Radonić, Bgd) — 19.50 Pevski zbor praskih učiteljev (plošče) — 20.00 Zunanji politiki (g. ured. dr. Al. Kuhar) — 20.20 J. Vombervar: Mubasti Amor, vesela igra iz življenja Jaka Smudaka in njegovih. Izvajajo štiri radij. 21. Opera »Kralj Lear« — 21.50 Poročila — 22.15 Za dober konec, igra Radijski orkester.

Drugi programi

Sobota, 29. aprila: Belgrad: 20 Narodne pesmi, 21 Zab. konc., 22.15 Saksophon, 22.25 Plesna gl. — Zagreb: 20 Vok. konc., 20.30 Klavir, 21 Zab. gl. — Sofija: 19.30 Godalni kvartet, 20 Vok. konc., 20.55 Lahka gl. — Bratislava: 19.30 Slovaške narodne, 20.15 Pisan večer, 21 Plesna gl. — Varšava: 19.15 Zab. gl., 21 Zbor in orkester — Budimpešta: 20.10 Vokal v. ter, 21 Klavir, 22 Ork. konc. — Frankfurt: 21 Opera »Kralj Lear« — Nemške postaje: 20.10 Različni zabavni programi. — Strasbourg: 20.30 Orkester in zbor.

Kakšna je dejanska vojna sila Rusije

Častniški zbor.

Vojna v Španiji je spet enkrat pokazala, kakšnega pomena je v moderni armadi vodstvo in dobra častništva: republikanci so bili premagani med drugim v veliki meri zaradi povprečnosti višjega in nižjega častništva. Primer generala Majia, edinega strokovno šolanega in iz redne vojske izišlega rdečega voditelja, ki je bil tudi edini sposoben organizirati resnejši odpor proti Francovim oddelkom, to jasno dokazuje. Prav tako tudi sovjetska — in vsaka druga vojska — velja dejansko toliko, kolikor velja njeno vodstvo, njen častniški zbor. Brez tega so vojaški oddelki samo brezoblična čreda.

V začetku leta 1937 je od 46.000 častnikov sovjetske armade bilo samo 4500 takih, ki so prišli še iz bivše carske vojske. 25.000 jih je prišlo iz sovjetskih vojaških šol, 16.000 pa jih je bilo brez primerne strokovne izobrazbe. Veliko teh je bilo v vojaške šole prišlo nepismenih, večina jih je imela samo osnovna šola.

Zadnje poročilo ustrelenega maršala Tuhačevskega na sovjetskem kongresu leta 1936 kaže, da je samo 15% polkovnikov ter približno polovica višjih sovjetskih častnikov imela vojno akademijo. Generali, katere je princela državljanska vojna v Rusiji, so morali po ureditvi razmer vsi za dve leti v »dopolnilne tečaje«. Torej je bil sovjetski častniški zbor več kakor povprečen — že pred pričevanju sovjetskih samih — že pred strahotnim čiščenjem v juniju 1937, ko so usmrtili glavne voditelje rdeče armade.

»Čiščenje«

Francoski general Baratier je v pariskem »Tempeu« 21. avgusta lani pisal: »Kaj naj mislimo o (sovjetskih) častnikih? Ko je maršal Tuhačevski obiskal

Francijo, smo sicer že vedeli, da jim manjka splošne izobrazbe, da razpolagajo mladi častniki samo s površnim znanjem, toda elazno smo hvalili njihovo delovno vneto ter željo po izobrazbi. Od tedaj se zdi, da so sovjetski častniški zbor strašno obrezali: dve tretjini generalov, polovica častnikov drugih stopenj, vsega skupaj 30.000 oficirjev je izginilo iz častniškega zbora. Videli smo, kako so stotniki v skupinah imenovali za polkovnike, videli smo, kako so drugi stotniki dobivali poveljstvo nad celo divizijo. Kaj naj mislimo o vrednosti teh namestnikov, katerih imenovanje so morali pospešiti, da bi zamašili vrzeli?

Posebni dopisnik »Tempea« poroča dne 4. marca 1939 — torej prav pred kratkim — iz Bukarešte:

»General Heroys, bivši načelnik generalnega štaba ruske vojske, v Romuniji, navaja v svojem članku obračun o čiščenju v vrhovnem poveljstvu rdeče vojske, mornarice in letalstva. Ustreljeni, zaprti ali odstavljeni so bili po njegovih navedbah:

Trije maršali od petih, kar jih šteje sovjetska vojska: Tuhačevski, Blücher, Jegorov.

27 generalov ali političnih komisarjev, ki so imeli posebno važne naloge: Alkanis, Amelin, Bjelov, Diakonov, Dubovoj, Dibenko, Eidemann, Feldmann, Fischmann, Garkavi, Gamarnik, Grjaznov, Gervantovič, Kaširin, Kujišev, Kork, Levandovski, Muralov, Ubovčev, Petrovski, Primakov, Putne, Semjonov, Sofronov, Venov (Krantz) in Jakir.

18 admiralov: Aleksandrov, Gervais, Diesenhof, Dušenov, Ivanov, Koroskin, Kirjejev, Kodacki, Kojanov, Levčenko, Ludri, Muklijevič, Orlov, Petrov, Sivkov, Smirnov, Viktorov in Jumašev.

8 glavnih političnih komisarjev v ar-

madi: Antonov, Batorski, Baranov, Bitte, Isajenko, Slucki, Slomski in Trojanker.

Vsega skupaj je bilo postreljenih, zaprtih ali poslanih v pregnanstvo: 13 armadnih poveljnikov od 19; 15 poveljnikov armadnih zborov od 85; 110 divizionarjev od 195; 202 brigadirja od 406.

Ta seznam je v resnici le zelo nepopoln. Vrzeli bi delno lahko izpolnili s pomočjo prikaza, ki ga je 24. marca 1938 napisal v pariskem »Figaroju« Boris Suvarin. Iz njega posnemamo imena generalov in komisarjev: Hehher, Suhorikov, Savicki, Schmidt, Fedko, Smolin, Velikanov, Peterson (bivši poveljnik Kremļa), Aspe, Bokis, Hodžajev, Atabajev, Hodžibajev, Ozoli, Mezis, Bulin, Halepski, Ruhimovič, Tkačev, Krilenko, Antonov-Ovsejenc (bivši sovjetski odposlanec v Barceloni — ki so ga osumili mlačnosti in zarote proti Stalinu), Unšliht, Hripin, Pomerancev, Deic, Barisenko, Tupikov itd.

Prav ta strokovnjak za ruska vprašanja piše v »Figaroju« 29. oktobra 1938, da je izginilo 8 komisarjev za vojno in njihovih namestnikov, šest generalov od osmih, ki so obsojili na smrt Tuhačevskega, 75 članov vrhovnega vojnega sveta od 80, vsi poveljniki vojaških okrožij, vsi poveljniki mornariških oddelkov, 9 političnih komisarjev za vojno od vseh desetih, osem ali sedem generalov od vsakih desetih.

Teh dejstev ni nikakor zanikal niti sovjetski najbolj prijazni tisk v Evropi. Zato lahko smatramo za trdno bistveno ugotovitev: sovjetska vojska je skoraj brez pravega častniškega zbora. Ker tehnične zahteve moderne vojskovanja ne dopuščajo nobenih zaslikih rešitev, bo treba dolgi let, da se napolnijo vrzeli, ki jih je v vodstvu ruske vojske prineslo čiščenje.

In koliko veljajo napol nepismeni častniki, ki so jih prehitro napredovali,

ki jim manjka vojaških skušenj prav tako kakor splošne izobrazbe?

Odgovor je dala vojna v Španiji, kjer smo videli sovjetske vojaške strokovnjake na delu: republikanski voditelji, ki so pribežali v Francijo, trdijo enoglasno, da mora republikanska vojska svojo poraz pripisati nesposobnosti ruskih vojaških svetovalec.

Kako bi torej mogla in bila Rusija sposobna voditi ter držati v vojnem stanju 6 milijonov mož, ko je njen častniški zbor nesposoben, da bi to nalogo izpolnjeval v mirnem stanju z vojsko en milijon in tri sto tisoč mož? Postaviti to vprašanje se ne pravi, da smo ga rešili, marveč da smo nanj samo odgovorili.

Komunistični red, ki je Rusijo notranje razjedel ter ji vzel veljavo kot politični sila, je uničil tudi rusko vojno moč in je s tem odgovoren za sedanje in bodoče razmere v Evropi, zaradi katerih trpe predvsem slovanski narodi.

Mobilizacija...

Za vojskovanje niso dovolj samo nabori ter urenjeje četi, temveč tudi možnost redne mobilizacije in pa preskrba vojske.

Ruski vojaški list »Signal« je 15. maja 1937 prinesel resno studijo, v kateri pravi, da bi mobilizacija v Rusiji, izvedena v treh stopnjah, zahtevala približno mesec dni, če bi železnice obratovala tako dobro in v redu, kakor so ob mobilizaciji leta 1914. Toda uradna sovjetska priznanja ne dopuščajo nobenega dvoma o vzemirljivem stanju ruskih železnic. Evropsko časopisje je prepogosto navajalo podatke in številke iz ruskih uradnih virov, zato se tu ni vredno baviti s tem vprašanjem.

Če so sovjetske železnice pomanjkljive v mirni dobi, ne bodo mogle biti kos svoji nalogi v vojni, navzlic številnim izrednim ukrepom. Treba je računati s posebnim obrabo materiala in tirov, ker

bodo zahteve neizogibno narasle. Čestni promet je še v pavzih in ga ni vredno upoštevati v sedanjih ruskih razmerah in ob sedanjem stanju cest. Ni brez podlage trditve, da Hitler izbira za svoje korake v Evropi ali deževno pomlad, ali deževno jesen — čas, ob katerem je ruska vojska zaradi razmočvirjenih cest obojena v negibnost, če bi sicer hotela kaj nastopiti.

10.000 km ločene fronte.

Naloga sovjetske vojske je, vzdržati na dveh frontah, na vzhodni in zahodni, ki sta druga od druge oddaljeni deset tisoč kilometrov. Ta položaj določa ureditev dveh ločenih in samostojnih armad, razdeljenih na ogromne predele — zaradi katerih število ruske vojske ni nič tako zelo izrednega in posebnega. Evropsko bojišče Rusije je zvezan z zaledjem po 20 železniških progah. Če računamo dnevno po tristo vlakov v obe smeri, prideta na vsako divizijo po dva vlaka. Tako bi mogla Rusija vreti v kratkem času na zahodno bojišče vsega 150 divizij.

Vzhodna fronta je z Rusijo zvezana samo po čezsibirski progi katere kapaciteta znaša v obeh smereh kjekjemu 24 vlakov na dan. V kratkem času bi Rusija mogla vreti proti Japoncem vsega dvanajst divizij. Pri teh cenitvah gre za največje možnosti pod pogojem, da bi ves promet tekkel gladko brez zadržkov in brez napak.

Če pa sodimo po izkazih železniških neereč v mirnem času, po tem, koliko naloženih tovornih voz ne pride na svoji cili, kakor to kažejo uradne sovjetske številke, če sodimo dalje po vojnih skušnjah, zlasti pa zadnjih v Španiji, ne moremo upati, da bi rusko železniško omrežje ob vojni bilo kos takemu naporu. Torej ne bo vojska na bojišču nič bolje oskrbovana z živžem in orožjem kakor poveljevana. (Dalje prih.)